

13.2.2019

Asia/33

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 21.01.2019 § 48

HEL 2018-009109 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Alviina Alametsän aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 20.11.2018 § 307

HEL 2018-009109 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus antoi seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän muunsukupuolisten henkilöiden hoidon turvaamista koskevasta valtuustoaloitteesta:

"Muunsukupuolisuudelle ei ole virallista määritelmää, mutta yleensä termillä viitataan tilanteeseen, jossa henkilöllä on pitkäaikainen, vakaa ja jäsentynyt kokemus siitä, ettei hän kuulu itselleen syntymässä määriteltyyn sukupuoleen, mutta toisaalta ei myöskään vastakkaiseen sukupuoleen, toisin kuin transsukupuolisuudessa. Suomessa käytetään ICD-10 -tautiluokituksen diagnoosia F64.8 Muu määritetty sukupuoli-identiteetin häiriö, kun pyritään kuvaamaan muuta sukupuoli-identiteetin variaatiota kuin transsukupuolisuutta. Tieteellisessä kirjallisuudessa on sukupuoli-identiteetin häiriöiden sijaan alettu puhua sukupuoli-identiteetin variaatioista. Uusin tautiluokitus ICD-11 on jo julkaistu ja siinä transsukupuolisuus on otettu pois mielenterveyden häiriöistä ja sijaitsee nyt seksuaaliterveyden yhteydessä omana kategorianaan sukupuolidysforia, joka ei erottele identiteettejä.

13.2.2019

Transsukupuolisen ihmisen tapaan myös muunsukupuolinen ihminen saattaa kärsiä kehonsa ja identiteettikokemuksensa välisestä ristiriidasta ja tämän aiheuttamasta ahdistuksesta, jota usein kutsutaan kehodysforiaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1053/2002) mukaan sukupuolen muuttamiseen tähtäävä tutkimus ja hoito keskitetään Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan ja Tampereen yliopistolliseen sairaalaan. Kun henkilö hakeutuu hoitoon transseksuaalisuuden takia tai hänen sukupuoli-identiteettinsä muutoin vaatii selvitystä, hänet tulee ohjata jatkotutkimuksiin toiseen edellä mainituista sairaaloista.

Toiminnan keskiössä on sukupuolen vahvistamista ja/tai korjaamista toivovien potilaiden kokonaistilanteen arviointi ja heidän mahdollisten somaattisten hoitojensa koordinointi yhteistyössä endokrinologien, gynekologien, otologien, foniatrien ja plastiikkakirurgien kanssa. Tutkimukseen tullaan lääkärin läheteellä.

Tutkimuksen tavoitteena on ensisijaisesti selvittää sukupuoli-identiteettiä ja hoidon tarvetta. Korjaushoitojen edellytyksenä on, että kyseessä on transsukupuolisuuden F64.0 kriteerit täyttävä, pysyvä sukupuoli-identiteetti. Muun sukupuoli-identiteettiin liittyvän dysforian osalta palveluvalikoimaa selvitetään ajankohtaisesti tutkimusnäytön, muuttuvan diagnoosijärjestelmän ja julkisen terveydenhuollon yhtenevien hoitolinjojen mukaisesti.

Tutkimusnäyttö muunsukupuolisten hoitojen vaikuttavuudesta puuttuu eikä muunsukupuolisille ole vakiintunutta hoitolinjaa, koska heidän kohdallaan feminisoivista ja maskulinisoivista sukupuolen korjaushoidoista ei ole riittävää näyttöä. Tilanteen ollessa hoitolinjausten suhteen epäselvä, tulee terveydenhuollon ammattilaisten voida tehdä myös yksilöllistä harkintaa hoitojen myöntämiseksi henkilöille, joille mahdollinen hoito näyttäisi aiheuttavan pienempiä riskejä kuin sen tarjoamatta jättäminen.

Transsukupuolisten hoitoa Suomessa ohjaa laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyvä Sosiaali- ja terveysministeriön asetus. Näissä ei määritellä muun sukupuolisten hoitoa. HUS ja Tampereen yliopistollinen sairaala ovat pyytäneet STM:n Palveluvalikoimaneuvostolta (Palko) hoito-linjausta viime vuosina kasvaneeseen muunsukupuolisten palvelukysyntään. Asia on nyt Palkossa selvitettävänä ja HUS odottaa Palkon selvitystä valtakunnallisiksi linjauksiksi.

HUS kannattaa myös translain uudistamista, koska siinä ei tällä hetkellä määritellä muunsukupuolisten hoitoa. HUS aikoo jatkossa tehdä vaikuttavuusseurantatutkimusta siitä, miten potilaat hoidosta hyötyvät. Li-

säksi HUS tulee lisäämään avointa kommunikaatiota hoitolinjauksista järjestöjen, potilaiden ja muiden relevanttien tahojen kanssa.

Sukupuolen variaatioiden hoitoa koskevan suositus valmistellaan jaostossa, jonka Palko nimittää lokakuun 2018 alussa. Työn alkuvaiheessa kootaan suomalaisten potilaiden ja transihmisten kokemuksia tilanteesta ja terveydenhuollosta keskustelutilaisuuksissa. Suositusvalmistelun loppuvaiheessa jokaisella on mahdollisuus kommentoida suositusluonnosta Otakantaa-palvelussa. Työ on tarkoitus saada valmiiksi keväällä 2019.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Oikein kohdistettu vaikuttava hoito parantaa kohderyhmän terveyttä ja hyvinvointia. Sen sijaan väärin kohdistetut toimenpiteet voivat vaikuttaa kielteisesti. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös muunsukupuolisille henkilöille tarjottavat hoidot ovat tutkimuksissa osoitettu vaikuttaviksi. Samalla on oleellista, että potilas voi terveydenhuollossa kertoa avoimesti tilanteestaan ja tulla kohdatuksi ja hoidetuksi yksilönä. Helsinki toivoo HUS:n jatkavan keskustelua hoitolinjauksista muunsukupuolisten henkilöiden itsensä ja heidän oikeuksiaan edistävien järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa."

Käsittely

20.11.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausunnon ensimmäisen kappaleen 2 loppuun: "Uusin tautiluokitus ICD-11 on jo julkaistu ja siinä transsukupuolisuus on otettu pois mielenterveyden häiriöistä ja sijaitsee nyt seksuaaliterveyden yhteydessä omana kategorianaan sukupuolidysforia, joka ei erottele identiteettejä."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Vastaehdotus 2:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausunnon neljänneksi viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia loppuun: "Tilanteen ollessa hoitolinjausten suhteen epäselvä, tulee terveydenhuollon ammattilaisten voida tehdä myös yksilöllistä harkintaa hoitojen myöntämiseksi henkilöille, joille mahdollinen hoito näyttäisi aiheuttavan pienempiä riskejä kuin sen tarjoamatta jättäminen."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

13.2.2019

Asia/33

Vastaehdotus 3:

Jäsen Kati Juva: Lisätään terveys- ja hyvinvointivaikutuksia koskevan kappaleen loppuun: "Samalla on oleellista, että potilas voi terveydenhuollossa kertoa avoimesti tilanteestaan ja tulla kohdatuksi ja hoidetuksi yksilönä. Helsinki toivoo HUS:n jatkavan keskustelua hoitolinjauksista muunsukupuolisten henkilöiden itsensä ja heidän oikeuksiaan edistävien järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 1

Sakari Männikkö

Ei-äännet: 9

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 3

Sami Heistaro, Seija Muurinen, Matias Pajula

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 1 (tyhjää 3).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 2

Tapio Bergholm, Sakari Männikkö

Ei-äännet: 9

Heidi Ahola, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Matias Pajula, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 2

Sami Heistaro, Seija Muurinen

13.2.2019

Asia/33

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 2 (tyhjää 2).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 1

Sakari Männikkö

Ei-äännet: 8

Heidi Ahola, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Matias Pajula, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 4

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Karita Toijonen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 8 - 1 (tyhjää 4).

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyjen muutosehdotusten osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

06.11.2018 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi
